

מדיניות ממשלת ישראל כלפי מבקשי המקלט ושכונות דרום ת"א – הזנחה, הפקרות והשפלה

כבר כמעט עשור שממשלת ישראל נוקטת כלפי מבקשי המקלט מדיניות המבוססת על כליאה, טרטור והשפלה. כמעט עשור שאלפי בני אדם מוחזקים במתקני "שהייה" וכליאה שונים. כמעט עשר שנים חלפו, למעלה ממיליארד שקלים בוזבזו, שלושה דברי חקיקה נפסלו על ידי בית המשפט העליון, ותוצאות המדיניות כבר ברורות לכל: **פגיעה אנושה בזכויותיהם ובתנאי חייהם של מבקשי המקלט השוהים בישראל, אפס פתרונות למצוקות האמיתיות של תושבי השכונות המצטופפים עם מבקשי המקלט, פגיעה מתוקשרת במעמדו של בית המשפט העליון והחלשתה של הדמוקרטיה הישראלית.**

דוח מפורט ונוקב של מבקר המדינה¹, שפורסם לפני כשנה וחצי, קובע באופן נחרץ: מצב השכונות בדרום תל אביב הולך ומחמיר, והאשמה לכך מוטלת על כתפי הממשלה, שמזניחה ומפקירה אותן בכל היבט, במיוחד בחוסר התמודדות עם האתגר של נוכחותם הצפופה של מבקשי המקלט. **המסקנה הברורה שעולה מן הדוח היא שהמאבק הישיר של המדינה במבקשי המקלט לא רק שאינו עוזר לשכונות, הוא אף מרע את מצבן.** שנה וחצי חלפה מאז פרסום דוח המבקר והממשלה עוד לא החלה ביישום האמור בו.

לצד השקעת משאבים אדירה של הממשלה במאבק פופוליסטי ומתוקשר במבקשי המקלט, היא אינה משקיעה כמעט דבר בקידום מצב השכונות באופן ישיר, כמו למשל בשירותי רווחה מוגברים, בחינוך, בבריאות, או בשירותי שיטור ראויים. מדיניות הממשלה מתבססת אך ורק על "כיבוי שריפות" וטיפול במקרי חירום. השירותים המעטים שזמינים למבקשי המקלט נמצאים רובם בת"א. מצב זה אינו מספק ולו מעט מהצרכים הבסיסיים של מבקשי המקלט, ומגביר את התלות של הפרט בקהילה. כתוצאה מכך, המדיניות הנוכחית מגבילה את יכולתם לקיים חיים מחוץ לת"א, ומשמרת את המצב הקיים.

יתרה מכך, מדיניות הממשלה מבוססת על מציאות שאינה קיימת עוד: מאז הקמת הגדר בגבול מצרים פחת מספר מבקשי המקלט הנכנסים לישראל ביותר מ-99%, ומספר הנכנסים זניח². הגיעה העת להפסיק את מצג השווא של סיוע לשכונות דרום ת"א, המתנהל כולו על גבם של מבקשי המקלט, ולהתמודד באופן כולל ומקיף עם האתגרים שמציבה נוכחותם בישראל, ובשכונות מוחלשות בפרט, בין היתר, באמצעות הצעדים הבאים:

על הממשלה **לבטל את פרק ד' לחוק למניעת הסתננות שמכוחו מופעל מתקן "חולות", ולפעול לפיזור מבקשי המקלט באמצעות:** מתן רישיונות עבודה כדין, ביטול ההיתרים הכרוכים בהעסקתם, עידוד העסקת מבקשי מקלט על חשבון הבאת מהגרי עבודה נוספים וקידום יוזמות המעודדות את העסקתם מחוץ לתל אביב. כמו כן על הממשלה **לפעול למתן שירותי בריאות ורווחה בסיסיים לאוכלוסיית מבקשי המקלט ברחבי ארץ;** ליישם באופן מיידי את מסקנות דו"ח מבקר המדינה בכל הנוגע לטיפול במבקשי מקלט; **להשקיע בתשתיות** בשכונות דרום תל אביב ולהסדיר את האכיפה באזור; **לתגבר את מנגנוני הרווחה, הבריאות, החינוך והשיטור** בשכונות; **לבחון בקשות מקלט** ולהכריע בהן בהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

רק מדיניות כוללת כזו יכולה להוביל לפתרון ארוך טווח. על כך עמד גם כן המבקר (עמ' 66 לדוח):

"סוגיית הזרים שאינם בני הרחקה מישראל מורכבת ורגישה. בישראל נמצאים מהגרים מאפריקה זה כעשור, עשרות אלפים מהם אינם בני הרחקה ואינם במתקני משמורת או במרכז שהייה. במהלך השנים הלך וגבר הצורך שהממשלה תנקוט פעולות שימנעו את הפגיעה במערך חייהם של אזרחי המדינה כתוצאה מכניסת הזרים לארץ, לצד החובה להבטיח את זכויות האדם הבסיסיות של הזרים. למעשה שתי הקבוצות – אזרחים זרים – כרוכות זו בזו, בייחוד באזורים שבהם מתגוררים זרים רבים. הזנחה של בני הקבוצה האחת בידי המדינה מרעה את תנאי החיים של בני הקבוצה האחרת ופוגעת בהם."

לפרטים נוספים: עו"ד דניאל דותן, 050-2827200

¹זרים שאינם בני הרחקה", דוח מבקר המדינה 64, יוני 2014.
²ממעל 35,000 בשנים 2010-2012 ל-300 בלבד בשנים 2013-2015.